

Sosiaali- ja terveysministeriö
PL 33
00023 Valtioneuvosto

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON ASIAKASTIETOJEN SÄHKÖISESTÄ KÄSITTELYSTÄ ANNETUN LAIN MUUTTAMISEKSI - TEHY RY:N LAUSUNTO

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetuttua lakia (159/2007). Ehdotettujen muutosten tarkoituksena on parantaa perustettavan valtakunnallisen sähköisen potilastietojärjestelmän käytettävyyttä ja määritellään pakolliselle käyttöönnotolle uusi aikataulu.

Tarkoituksena on uudistaa voimassa olevan lain säännökset, jotka liittyvät (1.) tietojen käytön edellytyksenä olevaan potilaan suostumukseen sekä (2.) muuttaa eräitä kansallisen sähköisen potilasarkiston toteutusta ja (3.) käyttöönottoa koskevia säännöksiä.

1. Potilaan suostumus

Potilaan suostumuksen antamiseen ehdotetut muutokset parantavat Tehyn näkemyksen tietojen sujuvaa siirtymistä eri hoitoyksiköiden välillä, lisäävät potilasturvallisuutta, säästävät terveydenhuollon resursseja ja helpottavat hoitokokonaisuuksien hallintaa. Tehy ry haluaa kuitenkin tehdä muutaman huomautuksen potilaan suostumukseen liittyen:

Nyt lausunnolla olevassa luonnoksessa potilaan antama suostumus kattaisi kaikki valtakunnalliseen sähköiseen tietojärjestelmäpalveluun liittyvät tiedot ja suostumuksen antamisen jälkeen annetut tiedot. Muihin potilastietoihin (esimerkiksi sairaanhoitopiirien omat sähköiset potilastietojärjestelmät tai paperilla olevat potilastiedot) liittyvä suostumuksen anto pysyy ennallaan – eli jokaista hoitokertaa varten annetaan erikseen suostumus potilastietojen siirtoon. Se, että jatkossa käytännössä olisi kaksi erilaista tapaa antaa suostumus asiakastietojen siirtoon, ei ole tuotu lausunnolla olevassa hallituksen esityksessä esille eikä sen vaikutuksia terveydenhuollon toimintaan ole pohdittu.

Jos menettelytavaksi valitaan luonnoksen mukaisesti kielto-oikeuden pääsääntö, korostuu potilaan informointivastuu. Jotta potilas voisi aidosti ja tehokkaasti käyttää kielto-oikeuttaan, hänellä tulee olla riittävästi tietoa kyseisen palvelujen antajan tietojen käsittelystä ja niistä tietojärjestelmän ominaisuuksista, jotka vaikuttavat hänen potilastietojensa käsittelyyn.

2. Kansallisen potilasarkiston toteutus

Suomessa on sosiaali- ja terveydenhuoltosektorilla käytössä useita erilaisia teknisiä toimintamalleja, joiden asema pitää ratkaista suhteessa kansalliseen arkistoon. Esimerkiksi osaksi tulevaa uutta Terveydenhuoltolakia on ennakkotietojen mukaan suunniteltu sairaanhoitopiirien alueilla toimivia potilasrekistereitä. Mikäli jatkossa osa tiedoista on toimijoiden omissa järjestelmissä ja osa tiedoista kansallisessa arkistossa, niin tulee ratkaista se miten tietosuoja, tietoturva ja rekisterinpitäjän vastuut kyetään hoitamaan monen toimijan yhdistelmässä. Tällä on merkitystä sekä potilaan, että hoitavan henkilökunnan aseman kannalta. Tämä kokonaisuus tulisi Tehy ry:n näkemyksen mukaan ratkaista mahdollisimman pikaisesti. Tällä on keskeinen vaikutus lähivuosina eri toimijoiden järjestelmäsuunnitteluun ja kustannuksiin.

3. Kansallisen potilasarkiston käyttöönotto

Lakiehdotuksessa ehdotetaan muutettavaksi kokonaisjärjestelmän käyttöönottoa v. 2014 syksyyn. Tämä on järkevä ja perusteltu muutos. Lakiehdotuksessa ei oteta kuitenkaan kantaa siihen miten eReseptin käyttöönotto ja sen aikataulut sovitetaan yhteen kyseisen lakimuutoksen kanssa. eResepti on oma hankkeensa, mutta vahvasti sidoksissa kokonaishankkeeseen ja sen etenemiseen.

Tehy ry pitää olennaisen tärkeänä sitä, että kansallisen terveystietojen arkiston tullessa käyttöön terveydenhuollon ammattihenkilöille järjestetään järjestelmän käyttöön liittyvää koulutusta. Teknisen käytön lisäksi selvitettävä lainsäädännölliset perusteet sekä ammattihenkilön ja potilaan oikeusturvaan liittyvät kysymykset. Koulutuksessa on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen miten kansallisessa arkistossa on järjestetty potilaan suostumukseen liittyvät seikat, mikä on terveydenhuollon ammattihenkilöiden vastuu katselujärjestelmässä näkyvien tietojen osalta ja miten esimerkiksi vajaavalttaisten henkilöiden tietojen luovutus ja suostumusmenettelyt hoidetaan.

Tehy ry esittää valtion talousarvioon varattavaksi määrärahan, jolla turvataan järjestelmän käyttöönoton aikana terveydenhuollon ammattihenkilöiden koulutus sähköisen asiakirjajärjestelmän käyttöön. Samansisältöisellä koulutuksella varmistetaan potilasasiakirjojen tiedon taso ja virheettömyys, joilla on myös vaikutusta potilasturvallisuuden kehittämisessä.

Yksityiskohtaiset kommentit

19 § Katseluyhteys

Pykälässä säädetään katseluyhteydestä, jonka välityksellä täysi-ikäinen henkilö voi katsoa häntä koskevia tietoja, jotka on tallennettu valtakunnalliseen arkistointipalveluun. Tehy ry:n näkemyksen mukaan 19 § tulee käydä ilmi se, voiko alaikäisen lapsen huoltaja katsella lastensa käyntitietoja sähköisen katseluyhteyden välityksellä.

Pykälää 19 ehdotetaan muutettavaksi siten, että potilaalle annettaisiin katseluoikeus valtakunnalliseen arkistointipalveluun tallennettuihin tietoihin siten, että terveydenhuollon ammattihenkilön ei tarvitse erikseen enää hyväksyä katseltavaksi tulevia tietoja. Lakiluonnoksessa on maininta siitä, että katseluyhteys tulee toteuttaa siten, ettei potilaalla ole pääsyä niihin tietoihin joiden luovuttamisesta voi terveydenhuollon ammattihenkilön harkinnan mukaan aiheutua vakavaa vaaraa potilaan terveydelle tai hoidolle taikka jonkun muun oikeuksille.

Järjestelmä tulee olla rakennettu niin, että tietojen kirjaamisvaiheessa terveydenhuollon ammattihenkilölle on selvää, mikä tieto tulee potilaan nähtäväksi ja miten potilaalle vaaraa aiheuttava tieto voidaan sulkea pois katseluoikeuden piiristä. Nykyinen luonnosteksti antaa hyvin suuren harkintamahdollisuuden terveydenhuollon ammattihenkilöille sen suhteen, mikä tieto voi aiheuttaa vakavaa vaaraa ja mikä tieto tulee näin ollen rajata katseluoikeuden ulkopuolelle. Kaikilla ammattihenkilöillä tulisi olla yhtenäinen käsitys siitä, millaista tietoa ei voi antaa potilaan katseltavaksi katseluyhteyden kautta ja millä perusteilla katseluoikeuden rajaaminen voidaan tehdä niin että potilaan itsemääräämisoikeutta ja oikeutta omiin tietoihin ei tarpeettomasti rajata.

Tehy ry

Jaana Laitinen-Pesola
Puheenjohtaja

Tarja Honkalampi
Kehittämisyksikön johtaja

Lisätietoja:

Mervi Flinkman
Työvoimapolitiittinen asiamies, Kehittämisyksikkö
mervi.flinkman@tehy.fi
Puh. (09) 5422 7173
GSM 0400-968 324